

SADECE RÜZGÂR BİLİR

için yapılan övgüler

“Okyanusların ve zamanın ötesine uzanan masalsi bir aşk, tarihin etkileyici bir döneminde hayat buluyor. Amy Harmon’ın anlatımı o kadar güçlü ki bitirene kadar elinizden bırakamayacaksınız.”

—HELEN BRYAN

“Amy Harmon, usta kalemi sayesinde okurlarını büyüleyici bir yolculuğa çıkarıyor. 1921 yılında bağımsızlık mücadelesi veren İrlanda’nın hikâyesine destansı bir aşk sızıyor.”

—TRACEY GRAVIS GRAVES

• Amazon • Wall Street Journal • Washington Post
çoksatanı

The book cover features a light grey background with several thick, wavy, horizontal lines in a darker grey color, creating a sense of movement and depth. The title is centered in a bold, black, serif font.

SADECE
RÜZGÂR
BİLİR

AMY HARMON

Çeviren
Arzu Altınanıt

Büyük ninem
Anne Gallagher Smith'e

Haydi yürüyelim, masal anlatıcıları,
yüreğin özlediği yem her ne ise ona sarılalım
ve korkmayalım.

Her şey canlı, her şey gerçek,
ve yeryüzü ayaklarımız altındaki yıkıntı sadece.*

—W. B. Yeats

* William Butler Yeats, *Kelt Şafâğı*, Bir Masal Anlatıcısı, çev: Ali Karabayram, Dost Kitabevi, 2000

GİRİŞ

Kasım 1976

“Büyükbaba, bana anneni anlatsana.”

Büyükbabam hiçbir şey söylemeden saçımı okşadı, uzun bir süre beni duymadığını düşündüm.

“Çok güzeldi. Saçları koyu renk, gözleri yeşildi, tıpkı senin gibi.”

“Onu özlüyor musun?” Göz kenarlarımdan yaşlar süzüldü, büyükbabamın omzunu ıslattı. Annemi deli gibi özlüyordum.

Büyükbabam beni teselli etmeye çalışarak, “Artık özlemiyorum,” dedi.

“Neden?” Birden içimde ona karşı bir öfke kabardı. Büyükaneme nasıl ihanet edebilirdi? Onun görevi annesini özlemektir.

“Çünkü hâlâ benimle.”

Bu beni daha da çok ağlattı.

“Ağlama, Annie. Sakin ol. Eğer ağlarsan duyamazsın.”

“Neyi duyamam?” Dikkatim biraz dağıldığı için üzüntüm hafifledi ve yutkundum.

“Rüzgârı. Şarkı söylüyor.”

Neşem yerine geldi ve başımı hafifçe kaldırarak büyükbabamın duyabildiği sese kulak kabarttım. “Ben şarkı falan duymuyorum,” diye karşı çıktım.

“Dikkatli dinle. Belki de senin için söylüyordur.” Rüzgâr uğuldayarak ve şiddetle eserek yatak odamın penceresine çarpıyordu.

O sesin beni rahatlatmasına izin vererek, “Rüzgârı duyuyorum,” dedim. “Ama pek de güzel bir şarkı söylemiyor. Sesi avaz avaz bağıriyormuş gibi çıkıyor.”

“Belki de dikkatini çekmeye çalışıyordur. Belki sana söyleyecek önemli bir şeyi vardır,” diye mırıldandı büyükbabam.

“Benim mutsuz olmamı istemiyor, değil mi?” dedim.

“İstemiyor. Kesinlikle. Küçükken, senin yaşlarındayken ben de çok mutsuzdum ve biri rüzgâr halihazırda bildiği için her şeyin düzeleceğini söyledi.”

Aklım karışmış bir hâlde, “Neyi bildiğini?” diye sordum.

Büyükbabam hem sıcacık hem de gür bir sesle daha önce hiç duymadığım bir şarkı söylemeye başladı. “Rüzgâr ve dalgalar onu hâlâ hatırlar.” Sanki devamını bilmiyormuş gibi birden sustu.

Israrla, “Kimi hâlâ hatırlarlar?” diye sordum.

“Şimdiye kadar yaşamış herkesi. Rüzgâr ve dalgalar halihazırda biliyorlar,” dedi yumuşak bir sesle.

“Neyi biliyorlar?”

“Her şeyi. Senin duyduğun rüzgâr her zaman esen rüzgâr. Yağan aynı yağmur. Tekrar tekrar, döne döne, tıpkı devasa bir çember gibi. Rüzgâr da dalgalar da zamanın başlangıcından beri var. Kayalar ve yıldızlar da. Ama kayalar konuşamaz, yıldızlar ise bildiklerini bize anlatamayacak kadar uzakta.”

“Bizi göremezler.”

“Evet. Muhtemelen göremezler. Ama rüzgâr ve su yeryüzünün bütün sırlarını bilir. Söylenen her şeyi duyar, yapılan her şeyi görürler. Ve eğer dinlersen sana tüm hikâyeleri anlatır, tüm şarkıları söylerler. Şimdiye dek yaşamış herkesin hikâyesini. Milyonlarca yaşam. Milyonlarca hikâye.”

Şaşkına dönmüş bir hâlde, “Benim hikâyemi de biliyorlar mı?” diye sordum.

İç geçirerek, “Evet,” diye fısıldadı ve yukarı dönük yüzüme bakıp gülümsedi.

“Ya seninkini?”

“Ah, evet. Bizim hikâyelerimiz iç içe, tatlı Anne. Senin hikâyen özel. Anlatmak hayatın boyunca sürebilir. İkimizin hayatı boyunca.”

1

EFEMERA

*“Ah, bırak yas tutmayı,” dedi adam,
“yorgunuz diye, çünkü başka aşklar bekliyor bizi;
Nefret ve aşk sürer kaygısız saatler boyu
Sonsuzluk uzanıyor önümüzde; aşktır ruhlarımız
Ve süregelen bir ayrılış.”*

—W. B. Yeats

Haziran 2001

İrlanda'nın kendi hikâyeleri üzerine inşa edildiği söylenir. Masallar ve halk edebiyatı, İngilizlerden, hatta Aziz Patrick ve keşişlerden daha uzun süredir İrlanda'da yaşamaktaydı. Büyükbabam Eoin Gallager (galla-HER diye okunur, galla-GUR diye değil) hikâyelere her şeyden çok değer verirdi ve bana da aynı şeyi öğretti çünkü atalarımızı, kültürümüzü ve tarihimizi efsanelerde ve masallarda yaşatırız. Anıları hikâyelere dönüştürürüz, eğer dönüştürmezsek onları kaybederiz. Hikâyeler yok olunca insanlar da yok olur.

Çocukken bile geçmiş beni büyüledi, benden önce yaşamış insanların hikâyelerini öğrenmek isterdim. Bunun sebebi belki de ölüm ve kayıpla erken yaşta tanışmış olmamdı ama bir gün benim de öleceğimi ve kimsenin bir zamanlar yaşadığımı hatırlamayacağını biliyordum. Dünya *unutacaktı*. Bir zamanlar yaşamış olanlardan kurtulup eskileri bir kenara atarak dönmeye devam edecekti.

Bu dram, kimse hatırlamadan başlayıp biten yaşamların dramı katlanabileceğim bir şey değildi.

Eoin, 1915 yılında, İrlanda'yı sonsuza dek değiştiren meşhur Paskalya Ayaklanması'ndan dokuz ay önce Leitrim Vilayeti'nde doğmuş. Annesiyle babası –yani benim büyük ninemle dedem– o ayaklanmada ölmüşler ve Eoin öksüz kalmış, ikisini de hiç tanımamış. Bu yönden benziyorduk... Büyükbabam ve ben... İkimiz de küçük yaşta öksüz kalmıştık. Onun kaybı benimkiyle iç içe geçiyor, benim kaybım onun oluyordu. Annemle babamı kaybettiğimde henüz altı yaşındaydım. Pek konuşkan olmayan, hayal gücü fazlasıyla geniş küçük bir kızdım ve Eoin hemen devreye girdi, beni kurtardı ve büyüttü.

Sözcükleri ağzımdan çıkarma mücadelesi verdiğimde büyükbabam elime kalemle kâğıt tutuşturdu. “Eğer söylemiyorsan yaz. Böylece daha kalıcı olurlar. Bütün söylemek istediklerini yaz, Annie. Yaz ve ulaşacağı yere gönder.”

Ben de öyle yaptım.

Ama bu hikâye şimdiye dek anlattığım, şimdiye dek yazdığım hiçbir hikâyeye benzemiyor. Bu, benim ve ailemin, geçmişin kumaşıyla dokunmuş, DNA'larıma işlenmiş ve hafızama kazınmış tarihi. Her şey büyükbabam ölüm döşegindeyken başladı... Tabii eğer bir başlangıç varsa.

“Çalışma masamda kilitli bir çekmece var,” dedi büyükbabam.

Kilitli çekmece sanki yıllardır açmaya çalıştığım bir şeymiş gibi dalga geçer bir tonla, “Evet, biliyorum,” dedim. Aslında en ufak bir fikrim yoktu. Uzun süredir Eoin'ın Brooklyn tarzı evinde yaşamıyordum ve hatta daha da uzun bir süredir ona “Büyükbaba” diye hitap etmiyordum. Artık sadece “Eoin”dı ve kilitli çekmeceleri beni hiç ilgilendirmiyordu.

Eoin, “Sululuk yapma, küçükhanım,” dedi. Hayatım boyunca

binlerce kez duyduğum bir cümleydi bu. “Anahtarı anahtarlığında. En küçük olan. Onu getirir misin?”

Dediğini yaptım ve talimatlarını yerine getirip çekmecenin içindekileri çıkardım. Düzgünce sıralanmış ve bağlanmış yüzlerce mektup dolu bir kutunun üzerinde büyük bir sarı zarf duruyordu. Kısa bir an mektuplara göz attım ve hiçbirinin açılmamış olduğunu fark ettim. Her birinin köşesinde küçücük yazılmış bir tarih vardı ve hepsi bu kadardı.

Eoin başını yastıktan kaldırmadan, “Sarı zarfı bana getir,” dedi. Son bir ayda çok halsizleşmişti, yataktan ender çıkıyordu. Mektup kutusunu kenara koyup zarfı aldım ve yanına döndüm.

Zarfı açtım ve ters çevirerek içindekileri dikkatle boşalttım. Yatağın üzerine bir sürü fotoğraf ve deri ciltli küçük bir defter düştü. Son olarak da yüzeyi zamanın etkisiyle yuvarlaklaşmış ve matlaşmış pirinç bir düğme yuvarlandı. Bu zararsız nesneyi alıp parmağımı üzerinde gezdirdim.

“Bu ne, Eoin?”

Gözlerinde bir ışıltıyla kulak tırmalayıcı bir sesle, “Seán Mac Diarmada’ya ait bir düğme,” diye cevap verdi.

“Bildiğimiz Seán Mac Diarmada mı?”

“Tabii ki o. Başka kim olabilir ki?”

“Peki *senin* eline nasıl geçti?”

“Biri verdi. Arkasını çevir. İsminin baş harfleri kazanmış. Görüyor musun?”

Düğmeyi ışığa tutup sağa sola çevirdim. Gerçekten de arka yüzünde minik bir *S* ve *McD* harfleri kazılıydı.

“Bu düğme onun kabanından,” diye başladı Eoin ama bu hikâyeyi zaten biliyordum. Üzerinde çalıştığım bir roman için İrlanda tarihini kavramaya çalışırken aylarca derinlemesine araştırmıştım.

“Paskalya Ayaklanması’na katıldığı için idam mangası tarafından kurşuna dizilmeden önceki gece adının baş harflerini kabanının düğmelerine ve birkaç bozuk paraya kazıyıp kız arkadaşı Min Ryan’a vermiş,” dedim, elimdeki azıcık tarih bilgisinin huşusu içinde.

Eoin, “Doğru,” diye karşılık verirken dudaklarında hafif bir te-
bessüm belirip yok oldu. “Seán Mac Diarmada, Leitrim Vilayeti’ni-
den, yani benim doğup büyüdüğüm yerden. İrlanda Cumhuriyet
Kardeşliği’nin şubelerini kurmak için tüm ülkeyi dolaşmış. An-
nemle babamın ayaklanmaya katılmasının sebebi de o.”

Âdeta soluğum kesilmiş bir hâlde, “İnanılmaz,” dedim. “Bu
düğmenin orijinal olduğunu belgeletip güvenli bir yere koymalıy-
dın. Küçük bir servet ediyor olmalı.”

“Artık senin, ufaklık. Ne yapacağına sen karar ver. Bunun öne-
mini anlamayacak hiç kimseye vermeyeceğine söz ver sadece.”

Göz göze geldik. Düğme yüzünden hissettiğim heyecan bir
anda yok oldu. Eoin çok yorgun görünüyordu. Çok yaşlı görünü-
yordu. Ve ben, onun ölmesine hazır değildim – henüz değil.

“Ama... Anladığımdan emin değilim, Eoin,” diye fısıldadım.

“Neyi anladığından?”

“Önemini.” Onu konuşturmaya ve uyanık tutmaya çalışıyor-
dum, halsizliğinin içimde bıraktığı boşluğu doldurma telaşınday-
dım. “Bir süredir İrlanda hakkında bir sürü şey okuyorum – bi-
yografler, belgeler, derlemeler ve günlükler. Altı aydır araştırma
yapıyorum. Kafamın içinde bir sürü bilgi var ve bunlarla ne ya-
pacağımı bilmiyorum. 1916 Paskalya Ayaklanması’ndan sonraki
tarih, farklı görüşler ve suçlamalar karmaşası sadece. Fikir birliği
yok.”

Eoin bir kahkaha attı ama sesi kırılğan ve neşesizdi. “İrlanda
bu işte, tatlım.”

“Öyle mi?” Bu çok üzücüdü. Çok moral bozucu.

“Bir sürü fikir ve çok az çözüm. Hem dünyadaki tüm görüşler
bir araya gelse de geçmiş değişmez.” Eoin iç çekti.

“Nasıl bir hikâye anlatacağımı bilmiyorum. Tam bir görüşe
ulaştım diyorum karşıma başka bir şey çıkıyor. Umutsuz hisse-
diyorum.”

“İrlanda halkının da hissettiği buydu. Oradan ayrılma neden-
lerimden biri de bu.” Eoin elini uzatıp yıpranmış, deri kaplı defteri

buldu ve çocukken benim başımı okşadığı gibi okşadı. Kısa bir an ikimiz de tek kelime etmeden kendi düşüncelerimizde kaybolduk.

“Orayı özlüyor musun? İrlanda’yı?” diye sordum. Bu hiç konuşmadığımız bir konuydu. Hayatım –birlikte geçirdiğimiz hayat– Eoin’ın mavi gözleri gibi canlı ve ışıltılı bir şehirdeydi. Büyükbabamın benden önceki hayatı hakkında çok az şey biliyordum ve o da beni bilgilendirmeye hevesli değildi.

“İnsanlarını özlüyorum. Kokusunu ve yemyeşil arazilerini özlüyorum. Denizi ve zamansızlığını özlüyorum. İrlanda... zamansız. Fazla değişmedi. İrlanda’nın tarihi hakkında bir kitap yazma, Annie. Ondan çok var. Bir aşk hikâyesi yaz.”

Gülümseyerek, “Yine de bir içeriğim olması gerek, Eoin,” diye itiraz ettim.

“Evet. Elbette. Ama tarihin seni onu yaşayan insanlardan uzaklaştırmasına izin verme.” Eoin fotoğraflardan birini aldı, onu daha iyi görmek için yüzüne yaklaştırırken parmakları titriyordu. Sanki bir zamanlar duyduğu bir alıntıyı, beyninde sürekli yankılanan bir şeyi paylaşıyormuşçasına, “Bazı yolların sonunun büyük bir ıstırapla çıkması kaçınılmaz; insanların ruhlarını çalan ve kaybettikleri şeyi arayarak sonsuza dek ruhsuz dolanmalarına neden olan birtakım eylemler var,” diye mırıldandı. Elindeki fotoğrafı bana verdi.

Gözünü benden ayırmayan kadına bakarak, “Kim bu?” diye sordum.

“Büyük ninen Anne Finnegan Gallagher.”

“Yani annen mi?” diye sordum.

“Evet,” diye fısıldadı.

Keyifle, “Ona benziyorum,” dedim. Üzerindeki kıyafet ve saç şekli onu başka bir yere ait, yabancı bir yaratık yapıyordu ama onlarca yıl geriden bana bakan yüz benim yüzüm olabilirdi.

“Evet. Benziyorsun. Hem de çok,” dedi Eoin.

Fotoğrafı dikkatle inceleyerek, “Biraz ciddi,” dedim.

“O günlerde gülmek doğru bir şey değildi.”

“Her zaman mı?”

Eoin kıkır kıkır gülererek, “Hayır,” dedi. “Her zaman değil. Sadece fotoğraflarda. Olduğumuzdan çok daha ağırbaşlı görünmek için çok uğraşıyorduk. Herkes devrimci olmak istiyordu.”

Bir sonraki fotoğrafta Anne’in yanında duran adamı işaret ederek, “Bu da büyük dedem mi?” diye sordum.

“Evet. Benim babam Declan Gallagher.”

Declan Gallagher’in gençliği ve canlılığı sararmış fotoğrafta âdeta korunmuştu. Onu ânında sevdim ve göğsümde şaşırtıcı bir sızı hissettim. Declan Gallager ölmüştü ve onu asla tanıyamayacaktım.

Eoin bana başka bir fotoğraf daha uzattı. Annesi, babası ve tanımadığım bir adamın fotoğrafıydı bu.

“Bu kim?” Yabancı adamın üzerinde tıpkı Declan’inki gibi, üzerine oturan, yeleşmiş ceket yakalarının altından hafifçe görünen üç parça, resmî bir takım elbise vardı. Elleri ceplerindeydi ve yanları kısa, tepesi daha uzun olan saçları özenli şekillendirilmiş dalgalar hâlinde geriye doğru yapıştırılmıştı. Kahverengi ya da siyahtı, hangi renk olduğunu anlayamadım. Kaşları, bu fotoğrafı çektiriyor olmaktan rahatsız olmuş gibi hafifçe çatılmıştı.

“Dr. Thomas Smith, babamın en yakın arkadaşı. Onu da neredeyse seni sevdiğim kadar severdim. Benim için bir baba gibiydi.” Eoin’in sesi yumuşaktı, gözleri yine titreşerek kapandı.

“Öyle mi?” Sesim şaşkınlıktan biraz yüksek çıktı. Eoin bu adamdan hiç söz etmemişti. “Bu fotoğrafları niye daha önce göstermedin, Eoin? Hiçbirini görmemiştim.”

Eoin sanki açıklaması çok fazla enerji gerektiriyormuş gibi sorumu duymazdan gelerek, “Daha çok var,” diye mırıldandı.

Yığından yeni bir fotoğraf aldım.

Bu, Eoin’ün küçük bir çocukken çekilmiş bir fotoğrafıydı; gözleri kocaman açılmıştı, yüzü çilliydi ve saçları düzgünce taranmıştı. Kısa pantolon, uzun çoraplar, yelek ve küçük bir ceket giymişti. Elinde bir şapka vardı. Arkasında, ellerini onun omuzlarına koymuş, asık suratlı bir kadın duruyordu. Aslında güzel denebilirdi ama tebessüm edemeyecek kadar pimpirikli görünüyordu.

“Bu kim?”

“Babaannem Brigid Gallagher. Babamın annesi. Ona nine dedim.”

“Bu fotoğrafta kaç yaşındasın?”

“Altı. Ninem o gün bana biraz kızmıştı. Ailenin diğer fertleri olmadan fotoğraf çektirmek istememiştim. Ama o, sadece ikimizin olduğu bir fotoğraf çektirmek için ısrar etmişti.”

“Ya bu?” Bir fotoğraf daha aldım. “Bundan söz et. Bu annen –bu fotoğrafta saçları daha uzun– ve bu da doktor, değil mi?” Ona bakarken yüreğim pır pır etti. Thomas Smith, sanki son anda karşılığını koymasına mümkün olamamış gibi yanındaki kadına başını eğmiş bakıyordu. Kadının bakışları da utanmışçasına yere çevrilmişti, dudaklarındaysa gizemli bir tebessüm vardı. Birbirlerine dokunmuyorlardı ama ikisi de birbirinin fazlasıyla farkındaydı. Üstelik bu fotoğrafta yanlarında başka kimse yoktu. O günler için bu epeyce samimi bir pozdu.

“Thomas Smith... Anne'e âşık mıydı?” dedim kekeleyerek, nedense soluğum kesilmişti.

“Hem evet hem hayır,” dedi Eoin yumuşak bir tonla. Başımı kaldırdım ve kaşlarımı çatarak ona baktım.

“Ne biçim bir cevap bu?” diye sordum.

“Doğru bir cevap.”

“Ama Anne babanla evliydi. Thomas'ın Declan'ın en yakın arkadaşı olduğunu söylememiş miydin?”

“Evet.” Eoin iç çekti.

“Vay canına. Burada başka bir hikâye var,” diye bağırdım.

“Evet. Var,” diye fısıldadı Eoin. Gözlerini kapattı, dudakları titredi. “Harika bir hikâye. Sana her baktığımda hatırladığım bir hikâye.”

“Bu iyi bir şey, değil mi?” diye sordum. “Hatırlamak iyidir.”

Eoin, “Hatırlamak iyidir,” diyerek benimle hemfikir olduğunu belirtti ama dudaklarından bu kelimeler dökülürken yüzünü buruşturdu ve örtüyü sımsıkı kavradı.

“En son ne zaman ağrı kesici aldın?” diye sordum, ses tonum sertti. Fotoğrafları bırakıp banyo rafına dizilmiş ilaçlara koştum. Telaşlı ellerle bir hap çıkardım, bir bardak su doldurdum ve sonra hapı yutmasına yardımcı olabilmek için Eoin’ın başını kaldırdım. Ben onun hastanede yatmasını, etrafında onunla ilgilenecek insanlar olmasını istemiştim. O ise benimle evde kalmak istemişti. Bütün hayatını hastanelerde geçirmiş, hasta ve ölmekte olan insanlarla ilgilenmişti. Altı ay önce kanser teşhisi konduğunda sakın bir sesle tedavi olmayacağını söylemişti. Gözyaşları içinde atıp tutmalarım ve ikna çabalarım karşısında verdiği tek ödün, ağrısı için ilaç kullanmak olmuştu.

“Geri dönmen gerek, Annieciğim,” dedi bir süre sonra, ilaç yüzünden sesi rüyada gibi ve alçak çıkıyordu.

Üzgün bir ifadeyle, “Nereye?” diye sordum.

“İrlanda’ya.”

“Geri dönmek mi? Eoin, oraya hiç gitmedim ki. Unuttun mu?”

Eoin, “Benim de dönmem gerek. Beni götürür müsün?” diye geveledi.

“Hayatım boyunca seninle İrlanda’ya gitmek istedim,” diye fıldadım. “Bunu biliyorsun. Ne zaman gidiyoruz?”

“Öldüğümde beni geri götürürsün.”

Göğsümdeki acı fiziksel bir şeydi; kavuruyor, sıkıştırıyordu. Bu acıyla baş etmek, onu yok etmek için büyük bir çaba harcadım ama tam aksine Medusa’nın saçları gibi daha da büyüdü, kıvrılan filizler hâlinde yukarı doğru tırmanıp gözlerimden sıcak ve bol sulu dereler olarak fişkırdı.

Eoin, “Ağlama, Annie,” dedi, sesi o kadar güçsüzdü ki sırf onu üzmemek uğruna gözyaşlarımı bastırmak için elimden geleni yaptım. “Bizim için bir son yok. Öldüğümde küllerimi İrlanda’ya götür ve Lough Gill’in ortasında savur.”

“Küllerini mi? Gölün ortasında mı?” diye sordum gülümsemeye çalışarak. “Bir kilisenin yakınına gömülmek istemiyor musun?”

“Kilisenin tek istediği param ama ruhumu Tanrı’nın alacağını ümit ediyorum. Benden geriye kalanlar ise İrlanda’ya ait.”

Pencereler tıngırdadı ve kalkıp perdeleri çektim. Yağmur damlaları camlara çarpıyordu, geç kalmış bir ilkbahar fırtınası hafta boyunca Doğu Sahili’ni tehdit etmişti.

“Rüzgâr, Culann’ın * tazısı gibi uluyor,” diye mırıldandı Eoin.

“O hikâyeye bayılırım,” diyerek yeniden onun yanına oturdum. Gözleri kapalıydı ama hatırlıyormuşçasına dalgın bir tonla ağır ağır konuşmaya devam etti.

“Cú Chulainn’in hikâyesini bana sen anlatmıştın, Annie. Korkmuştum ve sen de yanında uyumama izin vermiştin. Doktor bütün gece nöbet tutmuştu. Rüzgârda uluma sesini duyabiliyordum.”

Battaniyesini düzelterek, “Eoin, Cú Chulainn hikâyesini ben sana anlatmadım. Sen bana anlattın. Birçok kez,” diye düzelttim onu. Elimi sımsıkı tuttu.

“Evet. Ben sana anlattım. Sen bana anlattın. Ve şimdi yeniden anlatacaksın. Aslında hangisinin ilk olduğunu sadece rüzgâr bilir.”

Uykuya daldı ve ben de elini tutup fırtınayı dinleyerek ikimizin anılarında kayboldum. Eoin vasım ve koruyucum olduğunda altı yaşındaydım. Geri dönmeyecek annemle babam için ağlarken bana sarılan oydu. Yeniden sarılabilmesini, her şeye baştan başlayabilmemizi o kadar çok istiyordum ki. Keşke onu ikinci bir yaşam boyu yanımda tutabilseydim.

“Sensiz nasıl yaşayacağım, Eoin?” dedim yüksek sesle, yas tutarcasına.

Eoin, “Artık bana ihtiyacın yok. Tamamen büyüdün,” diye mırıldanarak beni şaşırttı. Onun derin uykuda olduğunu sanıyordum.

Ağlayarak, “Sana her zaman ihtiyacım olacak,” dedim. Söylediğim kelimelerin önemini farkında olduğundan Eoin’ın dudakları bir kez daha titredi.

* İrlanda mitolojisinde evi vahşi bir köpek tarafından korunan demirci –çn

“Yine birlikte olacağız, Annie.” Eoin hayatı boyunca inançlı biri olmamıştı, bu yüzden söylediği beni şaşırttı. Koyu Katolik bir nine tarafından yetiştirilmiş ama on sekiz yaşında İrlandadan ayrıldıktan sonra dini de geride bırakmıştı. Benim Brooklyn’deki bir Katolik okuluna gitmem konusunda ısrar etmişti ama bu sadece dindar yetiştirilmemin bir uzantısıydı.

“Buna gerçekten inanıyor musun?” diye fısıldadım.

Eoin ağırlaşmış gözkapaklarını açıp ciddi bir ifadeyle bana bakarak, “Bunu biliyorum,” dedi.

“Bilmiyorum. Bu konuda fikrim yok. Seni çok seviyorum ve gitmene izin vermeye hazır değilim.” Onun kaybını, yalnızlığını ve önümde onsuz uzanan yılları şimdiden hissederek hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordum.

“Güzelsin. Zekisin. Varlıklısın.” Hafifçe güldü. “Üstelik her şeyi tek başına başardın. Sen ve hikâyelerin. Seninle çok gurur duyuyorum, Annieciğim. Hem de çok. Ama kitapların dışında bir hayatın yok. Hayatında aşk yok.” Gözleri bulutlandı ve başımın arkasını okşadı. “Henüz yok. Geri döneceğine söz ver, Annie.”

“Söz veriyorum.”

Bu konuşmadan sonra Eoin uyudu ama ben uyuyamadım. Onun varlığına, söyleme ihtimali olan kelimelere, hayatım boyunca her zaman onda bulduğum huzura açıklık duyarak yanında oturdum. Ağrıdan dolayı hızlı hızlı nefes alarak bir kez daha uyandı, bir hap daha yutmasına yardım ettim.

“Lütfen. Lütfen, Annie. Geri dönmek zorundasın. Sana çok ihtiyacım var. İkimizin de.”

“Neden söz ediyorsun, Eoin? Ben buradayım. Kimin bana ihtiyacı var?”

Ağrı yüzünden bilinçsiz hâlde sayıklıyordu. Tek yapabildiğim elini tutup anlıyormuşum gibi davranmak oldu.

“Şimdi uyu, Eoin. Ağrıya dayanman daha kolay olur.”

“O defteri okumayı unutma. O seni sevdi. O seni çok sevdi. O bekliyor, Annie.”

“Kim, Eoin?” Gözyaşlarımı tutamıyordum, sel gibi akan yaşlar birbirine kenetlenmiş ellerimize akıyordu.

“Onu çok özlüyorum. Çok uzun zaman oldu.” Gözlerini hiç açmadan derin derin iç çekiyordu. Gördüğü şey anılarında ve ağrısındaydı, mırıltı hâlinde çıkan kelimeler derin olmayan nefeslere ve huzursuz rüyalara dönüşene kadar abuk sabuk konuşmasına izin verdim.

Gece sona erdi, gün doğdu ama Eoin bir daha uyanmadı.

2 Mayıs 1916

O öldü. Declan öldü. Dublin harabeye dönmüş hâlde. Seán Mac Diarmada, Kilmainham Hapishanesi'nde kurşuna dizilmeyi bekliyor ve Anne'e ne olduğunu bilmiyorum. Ve ben burada oturmuş sanki yazmak onları geri getirecekmiş gibi elimdeki defterin sayfalarını dolduruyorum. Her ayrıntı bir yara ama bunlar, sırf anlamlandırmak için yeniden deşmeye, irdelemeye kendimi mecbur hissettiğim yaralar. Hem bir gün Eoin neler olduğunu öğrenmek isteyecek.

Savaşmaya niyetliydim. Paskalya sonrası pazartesi gününe daha önce bıraktığım ve bir daha elime hiç almadığım tüfekte başladım. Merkez Postanesi'ne saldırdığımız andan itibaren dirseklerime kadar kan ve derme çatma ilkyardım noktasının karmaşası içindeydim. Düzen diye bir şey yoktu ve büyük bir heyecan vardı. İlk birkaç gün hiç kimse ne yapacağını bilmiyordu. Ama ben, yaraları nasıl saracağını ve kanamayı nasıl durduracağını biliyordum. Kırık sabitlemeyi ve kurşun çıkarmayı biliyordum. Beş gün boyunca aralıksız devam eden bombardıman altında yaptığım şeydi bu.

Günler boyu hiç dinlenmeden rüyada gibi dolandım, o kadar yorgundum ki ayakta uyuyabilirdim, başım top atışlarına uygun tempoda inip kalkıyordu. Tüm bunlar arasında olanlara inanmıyordum. Declan sevinçten havalara uçuyordu, Anne, hücumotlar Sackville Caddesi'ni ateş yağmuruna tutmaya başlayınca, ağır silahların kullanımı isyan hayalimizi pekiştiriyormuşçasına gözyaşlarına boğuldu. İngilizlerin sonunda bizi duyacaklarından emindi. Bense, gururla çaresizlik, çocukluk düşüm olan milli bağımsızlık ve İrlanda ayaklanmasıyla, git-

gide yayılan ve önüne geçilemez hâle gelen tahribat arasında gidip geliyordum. Bunun beyhude olduğunun farkındaydım ama her ne kadar benim rolüm sadece hepsi idealist ve kaderci ayaktakımı olan isyancıların yaralılarıyla ilgilenecek birileri olduğuna dikkat etmek olsa da dostluk ve sadakat yüzünden katılmak zorundaydım.

Declan, Anne'e zarar göreceği eylemlerden uzak duracağı konusunda söz verdimişti. Declan'la ben, devrimimizi sürdürme amacıyla caddelerde yürüyüş yapan Gönüllüler'e katıldığımızda o, Brigid ve küçük Eoin, Mountjoy Meydanı'ndaki evime kapandılar. Anne, çarşamba günü bir camı tekmeyle kırıp Declan'a ulaşmak için kırık cam parçaları arasından dışarı çıktı ve Merkez Postanesi'ndeki kocasının yanına gitti. Ben yarasına bakmak için onu oturtana kadar kırık camın neden olduğu sol bacağındaki ve avucundaki kesikten akan kanı fark etmedi bile. Declan'a eğer o ölürse kendisinin de öleceğini söyledi. Kocasının öfkesi ve tehditlerine kulak asmadı ve kimse ona silah vermeyeceği için Merkez Postane ile Jacob's Fabrikası arasında kuryelik yaparak bir işe yaradı. Kadınların sorgulanmadan ve ateş açılmadan dolaşmaları henüz o günlerde mümkündü. Şansı ne zaman tükendi bilmiyorum. Onu son gördüğümde cuma sabahının erken saatleriydi ve Abbey Caddesi'nin iki yanından yayılan alevler postaneyi terk etmeyi zorunlu kılıyordu.

St. John Ambulans görevlisinden yalvar yakar aldığım bir sedyeyle yaralıları Jervis Caddesi Hastanesi'ne taşımaya başlamıştım. Henry Caddesi'nin güneyine gidip gelirken bana ateş edilmesini –ya da durdurulmamı– engellemek için üç adet Kızıl Haç kolluğu da vermişti. Connolly'nin ayak bileği kırıkta ama yanımızdan ayrılmıyordu. Salı gününden beri orada olan tıp öğrencisi Jim Ryan'ın gözetimine bıraktım onu. Karanlık çökmeden ve askerler, biri Cork'tan Dublin'e savaşmaya gelen bir delikanlı, diğeri ben olan iki Gönüllü'nün geri dönmesini

engellemeden önce üç kez gidip geldim. Çocuklara şehirdışına çıkmalarını söyledim. Yürümeye başlamalarını. İsyana sona ermişti ve ailelerinin onlara ihtiyaçları vardı. Ardından Jervis Caddesi Hastanesi'ne geri döndüm, boş bir köşe buldum, ceke-timi katlayıp başımın altına koydum ve Merkez Postanesi'nden beri beni takip eden alevler yüzünden hastanenin tabliye edileceğinden emin olan bir hemşire tarafından uyandırılana kadar kendimden geçmiş bir hâlde uyudum. Uyandığımda yangın kontrol altına alınmış ve isyancı güçler teslim olmuşlardı.

İngiliz askerleri isyancıları toplamaya geldiklerinde hastane çalışanları benim cerrah olduğumu söylediler ve mucizevi bir şekilde tutuklanmadım. Hatta günün geri kalanını kırk kişinin yanan Merkez Postanesi'nden geri çekilme hattı oluşturmaya çalıştığı Moore Caddesi'ndeki ölümlerle ve ölmek üzere olanlarla ilgilenerek geçirdim. Kraliyet güçleri hem sivilleri hem de isyancıları kurşun yağmuruna tutmuştu. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar çapraz ateş altında kalmışlardı ve ölü yüzleri kurum kaplıydı. Sinekler başlarının etrafında vızıldayarak uçuşuyordu, bazıları tanınamayacak kadar yanmıştı. Kalbimin derinliklerinde bu suçun bir kısmının bana ait olduğu duygusundan kurtulamıyordum. Özgürlük için savaşmak başka bir şeydi, senin savaşında masumların ölmesine neden olmak başka bir şey.

İşte Declan'ı bulduğum yer burasıydı.

Adını söyledim, ellerimi kararmış yanaklarında gezdirdim. Sesimi duyunca gözlerini açtı. Yüreğim hop etti. Bir an onu kurtarabileceğimi düşündüm.

"Eoin'a göz kulak olacaksın, değil mi Thomas? Eoin'a ve anneme göz kulak ol. Ve Anne'e. Anne'e iyi bak."

"O nerede Declan? Anne nerede?"

Ama Declan gözlerini kapattı ve boynu geriye kayd. Onu kaldırdım, omzuma attım ve yardım bulmak için koşmaya başladım. Ölmüştü. Bunu biliyordum ama yine de Jervis Caddesi Hastanesi'ne kadar taşıdım onu, yatıracak bir yer istedim.

Tenindeki, saçlarındaki kanı ve toprağı temizledim, giysilerini düzelttim. Asla iyileşmeyecek yaralarını sardım ve sonra cadeler boyunca taşıdım; Jervis'i tırmandım, Parnell'den, Gardiner Row'dan geçtim ve Mountjoy Meydanı'na girdim. Kim beni durdurmadı. Şehrin göbeğinde omzumda ölü bir adam taşıyordum ama çatışma sonrası insanlar o kadar büyük bir travma yaşıyorlardı ki herkes başını çevirip başka tarafa baktı.

Declan'ın annesi Brigid'in kendini toparlayacağını hiç sanmıyorum. Declan'ı Anne'den daha çok seven biri varsa o da Brigid'dir. Dromhair'deki evine götürüyorum onu. Sonra Anne için Dublin'e geri döneceğim. Onu orada bıraktığım için Tanrı beni affetsin.

T. S.

2

INNISFREE GÖLÜ'NDEKİ ADA

*Kalkıp gideceğim şimdi, çünkü hep gece ve gündüz
Duyuyorum göl suyunun alçak seslerle kıyıya vurduğunu
Dikilirken yolun ortasında ya da gri kaldırımlarda
Ta yüreğimin derinliklerinde işitiyorum onu.*

—W. B. Yeats

Eoin'ın küllerinin olduğu kabı valizime saklayarak Dublin'e uçtum. Ölülerin taşınmasına yönelik uluslararası –ya da İrlanda'ya özgü– kanunlar olup olmadığı hakkında hiçbir fikrim yoktu ve öğrenmek istemediğime karar verdim. Valizim bagaj alım yerinde beni bekliyordu; kül kabına el konmadığından emin olmak için iki kez kontrol ettim ve sonra Dromahair civarını keşfederken birkaç gün kalacağım kuzeybatıdaki Sligo'ya gitmek için bir araba kirala-dım. Yolun ters tarafında araba kullanmaya yeterince hazırlanma-mıştım, bu yüzden Sligo'ya kadar üç saat süren yolculuğu yolda zikzaklar çizerek, korkuyla çığlık atarak ve herhangi bir işareti kaçırabilirim ya da karşıdan gelen bir arabaya çarpabilirim korku-suyla manzaranın tadını çıkaramadan geçirdim.

Manhattan'da ender araba kullanırdım; araba sahibi olmaya gerek yoktu. Ama Eoin araba kullanmayı öğrenmem ve ehliyet almam konusunda ısrar etmişti. Özgürlüğün, yüreğinin istediği yere gitmek olduğunu söylerdi ve ben büyürken kısa tatiller yapmak ve

maceralar yaşamak için Doğu Sahil'i boyunca gezerdik. On altı yaşına bastığım yaz, temmuz ayını Brooklyn'den Los Angeles'a kadar Amerika'yı baştan sona gezerek geçirdik. Araba kullanmayı o zaman, bir daha asla görmeyeceğim küçük kasabalar arasında uza-yıp giden otobanları geçerken öğrendim. Eoin'la birlikte engabeli tepelere tırmandık, Batı'nın kızıl kayaları arasından geçtik, ıssız geniş arazileri katettik.

O yolculuk sırasında Yeats'in efsane, özlem, ölüm, hile ve yaşamın ötesine geçen aşk dolu anlatı şiiri "Baile and Aillinn"i ezberlemiştim. Eoin, Yeats şiirlerinin olduğu sayfaları kıvrık kitabını eline almış, ben kekeleye kekeleye mısraları okurken dinlemiş, her mısrayı ve kıtayı âdeta yaşamışım gibi söyleyene kadar ne zaman hata yapsam yumuşak bir tonla düzeltmiş ve eski efsanelerdeki Galce isimleri doğru telaffuz etmeme yardım etmişti. Ona değil de bir devrimciye âşık olan oyuncu Maud Gonné'a takıntılı Yeats ilgimi çekmişti. Eoin, felsefe, politika ve İrlanda milliyetçiliği gibi anladığımı sandığım konularda boş boş konuşmama izin veriyordu. Bir gün, demiştim ona, 1916 Ayaklanması sırasında İrlanda'da geçen bir roman yazmak istiyorum.

Eoin, "Trajediden muhteşem hikâyeler çıkar ama senin hikâyenin – yazdığın değil, yaşadığın hikâyenin– mutluluk dolu olmasını yeğlerim. Trajediden keyif alma, Annie. Aşkdan keyif al. Onu bulduğunda da gitmesine izin verme. Sonunda pişmanlık duymayacağı tek şey o," demişti.

Bir kitaptan okuyabileceğim aşktan ötesi ilgimi çekmiyordu. Bir sonraki seneyi beni İrlanda'ya, Dromahair'e, doğduğu o küçük kasabaya götürmesi için Eoin'a baskı yapmakla geçirdim. Dromahair'den uzak olmadığını söylediği Sligó'daki Yeats festivaline katılmak ve Galcemi mükemmelleştirmek istiyordum. Eoin öğrenmem konusunda ısrar etmişti. Galce bizim, ikimizin birlikte geçirdiği hayatın diliydi.

Eoin kabul etmemişti. Tartıştığımız birkaç ender andan biriydi

bu. Ona eziyet etmek için iki ay boyunca berbat bir İrlanda aksanıyla konuşmuştum.

Yüzünü buruşturarak, “Çok zorluyorsun, Annie. Eğer dilinin ağzının içinde nasıl hareket ettiğini düşünürsen doğal olmaz,” demişti.

Daha fazla çaba sarf ettim. Bu saplantım yüzünden yerimde duramıyordum. İrlanda’ya gitmek istiyordum. Hatta bana yardım etmesi için bir seyahat şirketini arayacak kadar ileri gittim. Sonrasında tarihlerin ve fiyat seçeneklerinin de olduğu gezi planlarını Eoin’a sundum.

Eoin dediğim dedik bir ifadeyle, “İrlanda’ya gitmeyeceğiz Annie. Zamanı değil. Henüz değil,” diyerek ona sunduğum seyahat broşürlerini ve planlarını geri çevirdi.

“Ne zaman zamanı olacak?” diyerek onu ikna etmeye çalıştım.

“Büyüdüğünde.”

“Ne? Ama ben çoktan büyüdüm,” diye ısrar ettim, aksanlı konuşmayı hâlâ sürdürerek.

Eoin, “Bak gördün mü? Mükemmeldi. Doğaldı. Kimse senin Amerikalı olduğunu anlamaz,” diyerek dikkatimi başka yöne çekmeye çalıştı.

Abartılı bir sızlanmayla, “Eoin. Lütfen. İrlanda beni çağırıyor,” dedim ama bu söylemimde samimiydim. Gerçekten beni çağırıyordu. Rüyalarım giriyordu. Oraya gitmek için yanıp tutuşuyordum.

“Buna inanıyorum, Annie. Çağırdığına inanıyorum. Ama henüz gidemeyiz. Gidip de dönmezsek ne olacak?”

Bu düşünce beni büyüledi. “O zaman kalırız. İrlanda’nın doktora ihtiyacı vardır. Neden olmasın. Üniversiteye Dublin’de gidebilirim.”

Eoin, “Şu an hayatımız burada,” diye karşı çıktı. “Zamanı gelecek. Ama şimdi değil, Annie.”

“O zaman sadece ziyaret edelim. Kısa bir yolculuk sadece. Bittiğinde ne kadar seversek sevelim, ne kadar kalmak istersek is-

teyelim geri döneriz.” Mantıklı konuştuğumu düşünüyordum ve inatçılığı beni şaşırtıyordu.

Eoin’un tepesi attı ve “İrlanda güvenli değil, Annie,” dedi. Kulaklarının uçları kıpkırmızıydı, gözlerinde şimşekler çakıyordu. “Gitmeyeceğiz. Tanrı aşkına yeter artık, evlat! Bırak şu işin peşini.”

Hiddeti tokattan beterde. Koşarak odama gittim ve kapıyı çarparak kapatıp ağladım, esip güreldim, çocukça kaçma planları yaptım.

Ama Eoin asla teslim olmadı; ben de isyankâr bir çocuk değildim, Eoin isyan etmeme neden olacak hiçbir şey vermemişti bana. İrlanda’ya gitmek istemiyordu... *Benim* İrlanda’ya gitmemi istemiyordu. Ona olan sevgimden ve saygımdan sonunda pes ettim. İrlanda’yla ilgili anıları ona bu kadar acı veriyorsa geri dönmesi için ısrar etmemin bir anlamı yoktu. Broşürleri attım, İrlanda aksanıyla konuşmaktan vazgeçtim ve Yeats’i sadece yalnızken okudum. Galce konuşmaya devam ettik ama Galce bana İrlanda’yı düşündürmedi. Eoin’i düşündürdü ve Eoin beni başka düşlerin peşinden gitmeye teşvik etti.

Kendi hikâyelerimi yazmaya başladım. Kendi hikâyelerimi oya gibi işledim. Salem cadı mahkemeleri zamanında geçen bir roman yazdım, on sekiz yaşımdayken bir yayınevine sattığım bir genç-yetişkin kitabıydı bu. Eoin, benimle Salem, Massachusetts’te iki hafta geçirmiş ve kalbimin içindekileri araştırmama fırsat vermişti. Fransız Devrimi’ni Marie Antoinette’in genç nedimesinin gözünden anlatan bir roman yazdım. Eoin hiç tereddüt etmeden programını ayarladı, hastalarını başka bir doktora yönlendirdi ve beni Fransa’ya götürdü. Avusturalya’ya gönderilen İngiliz mahkûmlar hakkında bir hikâye yazabilmem için oraya gittik. Roma İmparatorluğu’nun çöküşü sırasındaki genç bir askerle ilgili bir hikâye yazabilmem için İtalya’ya gittik. Japonya’ya, Filipinler’e ve Alaska’ya gittik, hepsi araştırma yapmak içindi.

Ama İrlanda’ya asla gitmedik.

Onlarca seyahate tek başıma çıktım. Hayatımın son on yılını

kendimi işime vermiş hâlde geçirdim. Bir hikâyeden diğerine geçiyor, araştırma yapmak ve yazmak için bir yerden diğerine gidiyordum. İrlanda'ya da gidebilirdim. Ama hiç gitmedim. Asla doğru zamanmış gibi gelmedi ve her zaman anlatacak başka bir hikâyeye vardı. Eoin'ü beklemiştim ama artık o yoktu. Eoin ölmüştü ve sonunda İrlanda'daydım. Kafamda Eoin'ün hayaleti, bagajda onun külleriyle yolun ters tarafında araba kullanıyordum.

On altı yaşında genç bir kızken hissettiğim öfke –Eoin'ün reddetmesi karşısında hissettiğim haksızlığa uğramışlık duygusu ve şaşkınlık– göğsümden yeniden şahlandı.

Direksiyonu yumruklayarak, "Lanet olsun, Eoin. Benimle burada olmalıydın!" diye bağırdım. Gözlerim yaşlarla dolunca, direksiyonu kıran ve beni uyarmak için kornaya basan bir kamyonla çarpışmaktan kıl payı kurtuldum.

Güneş batarken Sligo'daki Great Southern Oteli'ne –İrlanda İç Savaşı'ndan birkaç yıl sonra inşa edilmiş görkemli, açık sarı bir binaydı burası– vardığımda kalabalık park yerinde durup hayatta olduğum için yıllardır ilk kez dua ettim. Valizlerle birlikte sendeleye sendeleye otele girdim. Kayıt yaptırdıktan sonra *Titanik* görüntülerini andıran ve New York'tan ayrıldığımdan beri tuhaf bir şekilde hissettiğim dibe batma duygusunu simgeleyen merdivenleri tırmandım.

Kendimi ağır mobilyalar ve morun farklı tonlarında kâğıt kaplı duvarlarla çevrili büyük yatağa atıp ayakkabılarımı bile çıkarmadan uykuya daldım. On iki saat sonra kafam karman çorman ve açlıktan ölecek hâlde uyandım, aşırı dar küvete girdim ve tir tir titreyerek sıcak suyun nasıl aktığını çözmeye çalıştım. Her şey bir anda uyum gösterilemeyecek kadar farklı, yaşadığım zorluk yüzünden kendime kızacak kadar benzerdi.

Bir saat sonra yıkanmış ve kurulanmış, giyinmiş ve toparlanmış olarak anahtarlarımı alıp şatafatlı merdivenlerden alt kattaki yemek salonuna indim.

Büyük bir merak içinde Sligo sokaklarında dolaştım; içimdeki

küçük kız en ufak şeye şaşkın şaşkın bakıyor, kederli kadın ise nihayet orada olduğu ve Eoin yanında olmadığı için kahroluyordu. Wolfe Tone Caddesi'ni geçip Tapınak'a kadar yürüdüm ve orada devasa Sligo Katedrali'nin çan kulesinin altında durup başımı geri atarak çanın çalmasını bekledim. Bir duvara William Butler Yeats'ın beyaz saçlı ve gözlüklü yüzünün resmi yapılmıştı, yanında buranın "Yeats Ülkesi" olduğunu ilan eden kelimeler yazıyordu. Resimde Steve Martin'e benziyordu, böylesi berbat bir görüntü karşısında sinirlendim. Yeats, böylesi pespaye bir duvar resminden daha fazlasını hak ediyordu. Yoğun bir protesto duygusu içinde Yeats müzesinin önünden geçtim.

Şehir deniz seviyesinden yukarıdaydı, ıslıl ıslıl parlayan ve gelgit yüzünden açığa çıkan uzun sahil ara sıra gizlice bana bakıyordu. Çok yürümüştüm, ne kadar uzaklaştığıma dikkat etmiyordum, gözlerim o an çevremde olan şeyleri âdeta yalayıp yutuyordu. Şekerli bir şeyler yeme ihtiyacımı gidermek, otele ve başka bir öğleden sonrayı direksiyonda geçirme girişiminde bulunmam gerekirse Dromahair'e nasıl gideceğimi sormak için bir şekerci dükkânına daldım.

Dükkân sahibi altmışlarında, dost canlısı bir adamdı. Bana ekşi meyankökü ve karamelli çikolata drajeleri satarken Sligo ziyaretim hakkında sorular sordu. Amerikan aksanım beni ele vermişti. Dromahair ve atalarım ile ilgili bir araştırma yaptığımdan söz ettiğimde anladığını belli edercesine başını salladı.

"Uzak değil. Yirmi dakika civarı. Gölün etrafından dolaşmak hoşuna gidebilir... Dromahair tabelasını görene kadar 286'dan ayrılma. Keyifli bir yolculuktur ve yol üzerinde Parke Kalesi vardır. Mola vermeye değer bir yer."

"Gölün adı Lough Gill mi?" diye sordum, yanlışımla son anda fark edip düzgün telaffuz ederek.

"Evet, o."

Göğsüm sıkıştı, henüz külleri ve vedaları düşünmeye hazır olmadığım için göl düşüncesini zihnimden uzaklaştırdım.

Adam bana otelin ne tarafta olduğunu gösterdi ve eğer yolumu kaybedersem katedralin çan kulesine dikkat etmemi söyledi. Aldıklarımı hesaplarken ailem hakkında sorular sordu.

“Gallagher, öyle mi? Lough Gill’de boğulan Gallagher adında bir kadın vardı... Neredeyse bir asır önce. Bu olayı babaannem anlatmıştı. Bedenini bulamamışlar ama insanlar havanın berrak olduğu geceler bazen onu suyun üzerinde yürürken gördüklerini söyler. Bizim de bir göl kadınıımız var yani. Yeats’in onun hakkında bir şiiri var sanırım. Hatta Dromahair hakkında bir şiir yazdığı da aklıma geldi şimdi.”

Çocukken geliştirdiğim İrlanda aksanı tonlamasıyla, “Duruyor Dromahair’deki kalabalık arasında; kalbi ipek bir elbiseyle sarılmış ve öğrenmiş nihayet sevecen olmayı, toprak onu soğuk ilgisiyle kuşatmadan önce,” diye şiirden alıntı yaptım. Hayalet kadınla ilgili şiiri bilmiyordum, hiçbir şey çağrıştırmamıştı ama Eoin’in çok sevdiği, Dromahair’la ilgili olan bu şiiri biliyordum.

“İşte bu! Hiç fena değil, evlat. Hiç fena değil.”

Gülümseyerek ona teşekkür ettim ve ağzıma bir parça çikolata atarak kasabada dolana dolana tarih kokan otele doğru yürümeye başladım.

Şekerci adam haklıydı, Dromahair yolculuğu çok keyifliydi. Direksiyona yapıştım ve hem kendi güvenliğim hem de İrlandalı masum sürücülerin güvenliği için virajları dikkatle dönerek yavaş yavaş yol aldım. Yolun iki tarafındaki yeşillik bazen o kadar yoğunlaşıyordu ki kendimi her dönemeçte yolu kapatan bir örtüyle karşılaşma tehdidi altında hissediyordum. Sonra yeşillik sona erdi, göl aşağıda parıldamaya başlayarak beni sıcaklık karşıladı.

Göle nazır bir yer buldum, arabayı durdurdum ve bu manzarayı içime çekebilmek için yolu bayırdan ayıran, kayalardan yapılmış alçak duvara çıktım. Haritadan Lough Gill’in büyük bir göl olduğunu, Sligo’dan Leitrim Vilayeti’ne kadar uzandığını biliyordum ama doğu kıyılarını gören bu tepeden bakıldığında küçük ve kuşatılmış görünüyordu; etrafı kıyılarında yükselen tepelerle ve

birbirlerinden taş duvarlarla ayrılmış çiftliklerle çevriliydi. Tepelere yer yer serpiştirilmiş evler vardı ama manzaranın yüzlerce yıl öncesinden pek de farklı olduğunu sanmıyordum. Duvarı kolayca tırmanıp uzun otlarla kaplı bayırdan inerek kıyıya ulaşabilirdim ama yukarıdan görüldüğünden daha uzun bir yol olabilirdi bu. Küllerin olduğu kabı yanıma alıp bu korkunç görevi ardımda bırakabileceğimi bilerek bu konuyu değerlendirdim. Bir yanım ayaklarımı o sakin maviliğe sokup Eoin'a evini bulduğumu söylemekten başka hiçbir şey istemiyordu. Aşağıda uzanan ve gölün kıyısına kadar inen otlarla kaplı arazinin bataklık olup olmadığını bilmediğimden suyun çağrısına direndim. Planımda, elimde Eoin'ın küllerinin olduğu kapla kalçalarımaya kadar bataklığa saplanıp kalmak yoktu.

On dakika sonra levhalara ve işaretlere bakarak küçücük Dro-mahair'in anacaddesinden aşağı doğru yol alıyordum. Nereden başlayacağımı bilmiyordum. Tek tek kapıları çalıp yıllar önce yaşamış insanlar hakkında soru soramazdım. İsimlere, tarihlere, ailelere tahsis edilmiş mezarlara ve sevgi göstergesi olan çiçeklere bakarak kilise mezarlığını dolaştım. Küçük mezarlıkta Gallagher soyadında kimse yoktu. Tekrar arabama binip üzerinde "Kütüphane" yazan ve altında dar bir geçitten daha geniş sayılmayacak bir sokağı gösteren bir ok bulunan küçük bir tabela görene kadar anacaddede ilerledim.

Burası daha çok taş bir kulübeye benziyordu. Dört kaba duvarı, arduvaz bir çatısı ve iki adet karanlık penceresi olan küçük bir binaydı ama kütüphaneler araştırma için mükemmel yerlerdi. Üç müdavimden fazlasına yer olmayan çakıl kaplı bir park alanına girip durdum ve kontağı kapattım.

İçerisi Manhattan'daki evimden daha küçüktü. Üstelik fiyatları iki milyon dolar olan Manhattan'daki daireler küçüklükleriyle nam salmışken. Benden en fazla birkaç yaş büyük bir kadın bir romanın üzerine eğilmişti ve masasında raflara yerleştirilmesi gereken bir kitap yığını vardı. Kadın doğruldu ve hâlâ okuduğu

romanda kaybolmuş bir hâlde dalgın dalgın gülümsedi. Onunla selamlaşmak için elimi uzattım.

“Merhaba. Bunun tuhaf bir durum olduğunun farkındayım ama başlamak için kütüphanenin uygun bir yer olabileceğini düşündüm. Büyükbabam 1915 yılında burada doğmuş. Babasının çiftçi olduğundan söz etmişti. Büyükbabam otuzlu yılların başında Amerika’ya gitmiş ve bir daha geri dönmemiş.” Elimi hafifçe küçük bir geçitten başka bir yere bakmayan geniş pencereye doğru sallayarak, “Nereden geldiğini ve mümkün olursa annesiyle babasının nerede gömülü olduğunu bulmak istiyorum,” diye devam ettim.

“Soyadları neydi?”

Gölde boğulan kadının hikâyesini bir kez daha duymayacağımı umut ederek, “Gallagher,” dedim.

“Bu oldukça yaygın bir soyadı. Benim annemin soyadı da Gallagher’di. Ama o Donegallıydı.” Ayağa kalkıp masasından ve koyacak yer olmadığı açıkça belli olan kitap yığınlarının arasından çıktı.

“Gallagher adlı bir kadının yazdığı bir serimiz var.” Bir rafın önünde durup raftaki kitapları düzeltti. “Bunlar yirmili yılların başında yazılmış ama geçen ilkbaharda profesyonel olarak tekrar basılıp kütüphaneye bağışlandılar. Hepsini okudum. Gerçekten güzeller. Hepsi. Yazar zamanının ötesinde bir kadınımsın.”

Gülümseyerek başımı salladım. Aradığım şey tam olarak, yaygın bir soyadı olan bir kadının yazdığı kitaplar değildi ama kaba olmak istemiyordum.

“Hangi kilise arazisinde?”

Boş gözlerle ona baktım. “Kilise arazisi mi?”

“Bölge kilise arazilerine bölünmüş durumda ve her birinin kendi adı var. Leitrim Vilayeti’nde yaklaşık bin beş yüz kilise arazisi var. Büyük büyükbabanın çiftçi olduğunu söylemiştin.” Üzgün bir ifadeyle gülümsedi. “İrlanda’nın kırsal bölgesindeki herkes çiftçi, tatlım.”

Arabayla içinden geçtiğim aşırı küçük köyü, bir grup evi ve küçük anacaddeyi düşündüm. “Bilmiyorum. Bir mezarlık yok mu? Şöyle bir göz atabilirim diye düşünmüştüm. Burası küçük bir bölge, değil mi?”

Boş boş bakma sırası ondaydı. “Her kilise arazisinde mezarlık alanları var. Hangi kilise arazisi olduğunu bilmezsen mezarı asla bulamazsın. Üstelik eski mezarların çoğunun mezar taşları yok. Mezar taşı yaptırmak için para gerekmiş ve kimsenin parası yokmuş. İşaretler kullanmışlar sadece. Aile kimin kim olduğunu bilir.”

“Ama... ben de ailedenim ve hiçbir fikrim yok,” deyiverdim, tuhaf bir duygusallıkla. Uzun uçak yolculuğu, yakın zamanda yaşadığım ölüm deneyimi ve samanlıkta iğne aramak beni etkilemeye başlamıştı.

Üzüntüm karşısında gözleri kocaman açılmış olarak, “Maeve’i arayayım. Yaklaşık elli yıl boyunca Killanummery Kilisesi’nin sekreteriydi,” diye öneride bulundu. “Göz atabileceğin kilise kayıtları vardır belki. Bilse bilse Maeve bilir bunu.” Ahizeyi kaldırdı ve bakışları benimle masasının üzerindeki kitap yığını arasında huzursuzca gidip gelerek ezbere bir numara çevirdi.

“Maeve, ben kütüphaneden Deirdre. Beklediğin kitap hazır. Hayır, o değil. Baş belası milyarder hakkında olan.” Deirdre, sanki konuştuğu kadın onun neyi onayladığını görebilirmişçesine sessizce başını salladı. “Evet. Göz attım. Seveceksin.” Bakışları yeniden bana dönüp uzaklaştı. “Maeve, burada bir kadın var. Amerika’dan gelmiş. Bu bölgede bir ailesi olduğunu söylüyor. Nerede gömülü olduklarını bulmak istiyor.” Bu kez üzgün bir ifadeyle yeniden başını salladı ve Maeve’in ona halihazırda bildiklerini söylediğini tahmin ettim.

Sanki Maeve, bunu bana hemen söylemesini istemiş gibi ağzını ahizeden uzaklaştırarak, “Ballinamore’a gidebilirsin,” dedi. “Orada bir soyağacı merkezi var. Belki onlar yardımcı olabilir. Sligo’da mı kalıyorsun?”

Şaşkınlık içinde başımı salladım.

“Göl kıyısındaki malikânede bir oda kiralamadıysan bu civarda konaklayacak başka hiçbir yer yok ama çoğu insan orada bir malikâne olduğunu bilmez. Reklam yapmazlar,” dedi Deirdre.

Benim de bilmediğimi belirtmek istercesine başımı iki yana salladım ve Deirdre bunu Maeve’e ilettilti.

“Soyadları Gallagher.” Kısa bir süre dinledi. “Ona söyledim.” Ahizeyi yeniden ağzından çekti.

Deirdre, Maeve söylediklerini duymasın diye eliyle ahizeyi kapatarak, “Maeve milyarlarla ilgili kitabı ona götürmeni ve onunla çay içmeni istiyor. Ona aileden söz edebileceğini ve belki aklına gelen bir şey olacağını söylüyor. Maeve bu tepeler kadar yaşlı,” diye fısıldadı. “Ama her şeyi hatırlar.”

Kadın, çalmama fırsat kalmadan kapıyı açtı. Saçları o kadar ince ve azdı ki başının etrafında gri bir bulut oluşturuyordu. Siyah çerçeveli ve elim kadar kalın camlı gözlüğü, yüzünden daha büyüktü. Gözlük camlarının ardından ışıl ışıl mavi gözlerle bana baktı ve fuşya rujlu dudaklarını büzdü.

“Maeve?” Bir anda soyadını bilmediğimi fark ettim. “Çok özür dilerim. Deirdre soyadınızı söylemedi. Size Maeve diye hitap edebilir miyim?”

“Seni tanıyorum,” dedi. Zaten çizgiler ve vadilerden oluşmuş topografik bir haritayı andıran alnı iyice kırıştı.

“Tanıyor musunuz?”

“Tanıyorum.”

Tokalaşmak üzere elimi uzattım. “Beni Deirdre gönderdi.”

Oralı olmadı, geri çekilip eliyle içeri girmemi işaret etti. “Adın ne demiştin, kızım? Yüzünü tanıyor olmam adını da hatırladığım anlamına gelmiyor.” Arkasını dönüp onu takip etmemi bekleyerek yalpalaya yalpalaya yürümeye başladı. Kapıyı kapatıp peşinden gittim. Burnuma rutubet, toz ve kedi kokusu geldi.

“Anne Gallagher,” dedim. “Adım Anne Gallagher. Bir nevi kök-

lerimi bulma yolculuğundayım. Büyükbabam burada, Dromahair’de doğmuş. Annesiyle babasının nerede gömülü olduğunu bulmayı çok istiyorum.”

Maeve orman gibi bir bahçeye bakan bir çift uzun pencerenin yanına sıkıştırılmış, üzerinde çay duran küçük bir masaya yönelmişti ama adımı söylediğimde nereye gideceğini tamamen unmuşçasına aniden durdu.

“Eoin,” dedi.

“Evet! Eoin benim büyükbabamdı.” Kalbim deli gibi çarpmaya başladı. Çay içmek için oturmamı mı yoksa ayakta kalmamı mı istediğinden emin olamayarak birkaç adım attım. Maeve birkaç dakika hiç kıpırdamadı. Sırtı bana dönük, ufak tefek bedeni öğleden sonra ışıyla çerçevelemiş ve hatırlamanın ya da unutkanın –hangisi olduğunu bilmiyordum– verdiği duygu yüzünden donakalmış bir hâlde dikiliyordu. Bilgi vermesini ya da evine yabancı birini aldığını unutmadığını umut ederek bir şeyler ikram etmeyi teklif etmesini bekledim. Hafifçe boğazımı temizledim.

“Maeve?”

“Geleceğini söylemişti.”

“Deirdre mi? Evet. Kitabını da gönderdi.” Kitabı çantamdan çıkarıp birkaç adım daha attım.

Yeniden hareket etmeye başlayarak, “Deirdre değil, ahmak kız. Anne. Anne geleceğini söylemişti. Çay içmem gerek. Çay içelim,” diye mırıldandı. Masaya oturdu ve beklenti içinde bana baktı. Mazeret bulup bulmama çelişkisi yaşadım. Birden bir Dickens romanına kısılp kalmış, Bayan Havisham’la çay içiyormuşum gibi hissettim. Nuh Nebi’den kalma düğün pastası yemek ve tozlu fincanlarda çay içmek için en ufak bir arzu duymuyordum.

Baş belası milyarderle ilgili kitabı masanın kenarına, yakınımaya koyarak, “Ah. Çok kibarsınız,” diye lafı dolandırdım.

“Eoin, Dromahair’e bir daha dönmedi. Çoğu insan dönmez zaten. Bunun için bir söylem var. İrlanda vedalaşması derler. Ama sen buradasın,” dedi Maeve, hâlâ gözlerini dikmiş bana bakarken.

Eoin isminin cazibesine dayanamadım. Çantamı Maeve'in karışısındaki sandalyenin yanına, yere koyup yavaşça oturdum. Küçük kurabiye dolu tabağa, çiçek desenli tabaklara ve çay fincanlarına yakından bakmamaya çalışıyordum. Bilmediğim şey bana zarar vermezdi.

"Çay koyar mısın?" dedi resmî bir tonla.

"Evet, tabii, seve seve," diye kekeledim, bundan daha rahatsız biçimde Amerikalı hissettiğim bir an var mı diye hatırlamaya çalışarak. Zihnimden görgü kurallarını geçirerek önce ne yapmam gerektiğini hatırlamaya çalıştım.

"Koyu mu açık mı?" diye sordum.

"Koyu."

Küçük süzgeci onun fincanın üzerine tutup fincanın dörtte üçünü doldururken ellerim titriyordu. Eoin her zaman çayı tercih ederdi. Çay servisi yapabiliyordum.

"Şeker, limon ya da süt?" diye sordum.

Maeve dudak büktü. "Sade."

Minnettarlığımı saklamak için dudağımı ısırardım, şarap içiyor olmayı isteyerek kendi fincanıma da azıcık çay koydum.

Maeve fincanı dudaklarına götürdü ve kayıtsız bir ifadeyle içti. Ben de aynısını yaptım.

İkimiz de fincanları masaya koymadan önce, "Eoin'ü iyi tanır mıydınız?" diye sordum.

"Hayır. Çok iyi tanımazdım. Benden epey gençti. Aynı zamanda biraz haylazdı."

Eoin, Maeve'den genç miymiş? Eoin öldüğünde neredeyse seksen altı yaşındaydı. "Epey daha genç olmanın" ne anlama geldiğini hesaplamaya çalıştım.

Maeve, "Doksan iki yaşındayım," diyerek merakımı giderdi. "Annem yüz üç yaşına kadar yaşadı. Anneannem öldüğünde doksan sekiz yaşındaydı. Anneannemin annesi ise o kadar yaşlıydı ki kimse gerçek yaşını tam olarak bilmiyordu. O kocakarının ölümü hepimizi mutlu etmişti."